

Luontoteko monimuotoisuuden puolesta: Heinolan vesipuhvelit lintuveden hoitotyössä

Heinolan kaupunki on hakenut Helmi -ohjelman mukaista rahoitusta vuosina 2022-25. ”Helmi-elinympäristöohjelma vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta ja turvaa luonnon tarjoamia elintärkeitä ekosysteemipalveluja. Samalla hillitään ilmastomuutosta ja edistetään siihen sopeutumista.” (Ympäristöministeriö)

Osana hakemaamme hankekokonaisuutta käynnistettiin myös pilotti vesipuhveleiden hyödyntämiseksi lintuvesien hoidossa. Hanke vastasi konkreettisesti havaittuun kehityskohteeseen: perinteiset hoitomenetelmät vetisillä ja vaikeakulkuisilla alueilla ovat usein tehottomia tai mahdottomia toteuttaa. Pilottikesänä 2024 olimme ensimmäisiä, jotka vuokrasivat vesipuhveleita laiduntamaan oman tilansa ulkopuolelle Kangasalan Puulan Puhvelilta. Vesipuhvelit laidunsivat lsiäisen lintuvedellä, ja niiden vaikutusta alueen kasvillisuuteen ja monimuotoisuuteen tutkittiin Jenni Mattilan opinnäytetyössä *”Vesipuhveli lintuveden hoitotyössä Suomessa, case lsiäinen”* (<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2024120933866>).

Tulokset osoittivat, että vesipuhvelit ovat poikkeuksellisen tehokkaita raivaajia juuri niillä alueilla, joilla hoitotyö on ollut haasteellista. Ne syövät vähäravinteista karkearehua ja muokkaavat maisemaa tavalla, joka edistää monimuotoisen kasvillisuuden ja lintulajien elinympäristöjen säilymistä. Tämä innovatiivinen lähestymistapa yhdistää luonnonhoidon ja eläinten luonnollisen käyttäytymisen ekologisesti kestäväällä tavalla.

Hanke tukee Heinolan kaupungin strategisia arvoja:

- Uudistuminen: Heinola on haastanut perinteiset luonnonhoidon menetelmät ja kokeillut rohkeasti uutta. Vesipuhvelien käyttö on esimerkki siitä, miten kaupunki katsoo tulevaan ja kehittää uusia ratkaisuja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.
- Tuloksellisuus: Hanke on laajentunut ja saanut näkyvyyttä myös muissa kunnissa, valtakunnallisesti (MTV3 uutiset) sekä ELY-keskuksien yhteistyössä.

Vesipuhvelien laidunnustyö ei pelkästään tue luonnon monimuotoisuutta, vaan sitä kautta se myös tukee konkreettisesti hiilineutraaliustavoitteita. Metsät ja vesialueet sitovat hiiltä enemmän kuin päästävät, ja laidunnuksen ansiosta alueet säilyvät avoimina ja elinvoimaisina. Kun vesipuhvelien laiduntamiseen varatut alueet estävät rantojen kaavoittamisen ja avohakkuut, ne samalla turvaavat alueen kyvyn sitoa hiiltä. Ilman laidunnusta alueet saattaisivat pusikoitua, mikä vähentäisi hiilensidontaa, sillä tiheä pensaikko ei sido hiiltä yhtä tehokkaasti kuin kasvavat puut.

Vesipuhvelien laidunnus mahdollistaa myös jäljelle jäävien puiden järeytymisen, mikä lisää hiilensidontaa pitkällä aikavälillä. Samalla se ylläpitää elinympäristöjä, jotka tukevat monien lajien säilymistä ja vahvistavat ekosysteemien kestävyttä. Tämä kokonaisuus tekee hankkeesta Heinolan hiilineutraaliustavoitteita tukevan. Koska vesipuhveleiden

laidunnuksesta on sovittu seuraavaksi kymmeneksi vuodeksi, voidaan sanoa, että alueen hiilensidontakyky on turvattu ainakin tämän ajanjakson ajaksi. Tavoitteena on, että laidunnus voisi jatkua Heinolassa vielä tätäkin pidempään.

Vesipuhvelit myös tukevat kaupungin yhteisöllisyyttä omalla tavallaan. Esimerkiksi Heinolan Kirkonkylän kyläyhdistys on ollut aktiivisesti mukana puhvelihankkeessa, ja yhteistyö on molemminpuolista: kyläyhdistys edistää hanketta muun muassa painattamalla sen logoa myytäviin tuotteisiin, kun taas vesipuhvelit houkuttelevat alueelle vierailijoita ja lisäävät kiinnostusta paikallista toimintaa kohtaan. Erityisesti laidunnusalueen lähiasukkaiden keskuudessa Suomessa harvinaiset puhvelit ovat herättäneet ylpeyttä ja innostusta.

Vesipuhvelit ovat myös harvinainen näky suomalaisessa maisemassa ja toimivat vetovoimatekijänä maakuntamatkailulle. Vuonna 2025 vesipuhveleita laiduntaa Heinolan lisäksi Pieksämäellä, joten Heinola on toiminnallaan mahdollisesti toiminut muille kunnille mallina uudentyyppisestä luonnonhoidosta Suomessa. Heinolassa laiduntavat vesipuhvelit ovat lisänneet alueiden tunnettuutta ja houkutelleet vierailijoita tutustumaan sekä eläimiin että niiden laiduntamiin luonnonalueisiin. Tämän lisäksi Isiäisen lintuvesi on kokenut suuren muutoksen, kun rehevöityminen järvellä on saatu kuriin ja niin harvinaisimpien lintujen kuin onnistuneiden poikueiden toteutumista on saanut seurata lintutornista.

Heinolan vesipuhvelihanke on inspiroiva esimerkki siitä, miten paikallistasolla voidaan kehittää innovatiivisia ja aidosti vaikuttavia ratkaisuja luonnon monimuotoisuuden hyväksi.